

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

АНАЛІЗ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано стан українського ринку туристичних послуг та історію його розвитку. Наведено перелік факторів, що впливають на розвиток туризму в Україні. Розглянуто особливості українського ринку туристичних послуг. Визначено перспективи подальшого розвитку ринку туристичних послуг в Україні.

Аннотация. Проанализированы состояние украинского рынка туристических услуг и история его развития. Приведен перечень факторов, влияющих на развитие туризма в Украине. Рассмотрены особенности украинского рынка туристических услуг. Определены перспективы дальнейшего развития рынка туристических услуг в Украине.

Annotation. The state of Ukrainian market of tourist services and the history of its development have been analyzed. The factors which influence tourism development in the country have been listed. The peculiarities of Ukrainian market of tourist services have been discussed. Future market prospects of development in the country have been defined.

Ключові слова: ринок туристичних послуг, аналіз ринку, туристичні послуги.

Останнім часом туризм в Україні отримав значний розвиток і став масовим соціально-економічним явищем. Розширення політичних, економічних, наукових і культурних зв'язків між Україною та іншими державами сприяє його швидкому розвитку. Відтак питання дослідження стану туристичної діяльності, визначення основних функцій та факторів, що впливають на її розвиток, мають важливе значення для подальшого розвитку даної галузі. Галузь туризму, враховуючи її значний вплив на соціальний та економічний розвиток країни, потребує регулювання, підтримки та пильного контролю з боку держави, тому визначення основних принципів побудови державної політики розвитку туризму в Україні дасть змогу покращити та стабілізувати її стан.

Питанням аналізу ринку туристичних послуг в Україні займалися такі вчені, як: Мальська М. П., Біржаков М. Б., Антоненко В. Г., Дядечко Л. П., Любіцева О. О. та ін.

Однак дана тема потребує подальшого і більш детального розгляду.

Мета написання даної статті полягає у дослідженні та аналізі стану туристичної сфери України та факторів, що його визначають.

Об'єкт дослідження – туристичні послуги.

Предмет дослідження – теоретичні положення, методичні підходи до оцінки якості туристичних послуг в Україні.

Рівень розвитку туризму в Україні повинен наближуватися до світового рівня. З'явилися й розвиваються підприємства, що спеціалізуються на туристичній діяльності різних видів та організаційно-правових форм. Створено широку мережу туристичної індустрії, до якої входять об'єкти харчування, розважального, пізнавального, ділового, оздоровчого, спортивного, релігійного та іншого призначення. Але існують проблеми щодо залучення туристів до нашої країни. Ринок швидше орієнтується на виїзд туристів, ніж на збільшення їх кількості.

У багатьох країнах світу туризм розвивається як система, яка надає можливість для ознайомлення з історією, культурним життям, духовними і релігійними цінностями даної країни та її народу і дає прибуток до державної скарбниці. Туризм становить один із впливових чинників посилення престижу країни, зростання її значення в очах світової спільноти і пересічних громадян. В Україні туристичний бізнес розвивається з переважною орієнтацією на виїзд. Тобто переважна більшість діючих в Україні туристичних фірм вважають за краще займатися відправкою своїх співвітчизників за кордон, і лише невелика їх частина працює на залучення гостей в Україну.

На сьогодні тільки в Харкові працює більше п'ятисот турфірм, готових організувати відпочинок у будь-якому куточку світу. Жорстка конкуренція змушує їх проявляти гнучкість і йти на поступки клієнтам, відкривати нові можливості й унікальні маршрути. У зв'язку з цим ринок туристичних послуг у нашій країні розвивається досить динамічно, чому також деякою мірою посприяла економічна криза – багато країн знизили ціни на послуги для відпочиваючих, доступнішими стали ціни на перельоти.

Туристична послуга завдяки своїй специфіці обумовлює комплексотвірний характер туристичної діяльності та забезпечує мультиплікаційний ефект, який дозволяє визначити зв'язки та міру інтегрованості туризму в національну та світогосподарську системи. Такими системотвірними одиницями ринку виступають споживач та продуцент туристичної послуги, різноманітні зв'язки та відносини між якими формують ринкові структури попиту та пропозиції.

За своїми типологічними ознаками національні туристичні ринки можна розділити на чотири типи: високоінтенсивні, стабілізовані, реформовані, акумулюючі [1].

Ознаками цих типів туристичного ринку виступають такі характеристики, як: рівень сформованості ринкових структур, тип соціально-економічного розвитку країни, рівень розвитку індустрії туризму, інтенсивність участі у світовому туристичному процесі, показники експорту/імпорту туристичних послуг. Туристичний ринок України відноситься до реформованого типу національного туристичного ринку, який характеризує країни перехідного типу, що формують ринкові структури, де переважає міжнародний туризм імпортного спрямування, які переважно постачають туристів. Також, крім переваги ринку міжнародного туризму, у країнах перехідного типу спостерігається

розвитку туристичної діяльності та двосторонньої співпраці України з іншими країнами – суб'єктами регіонального та глобального ринків.

Ринок туристичних послуг, або туристичний ринок, об'єктивним підґрунтям формування має зростання та урізноманітнення суспільних потреб і відповідне йому поглиблення суспільного поділу праці. Він є частиною світового ринку послуг, його видовим компонентом. Туристичний ринок – це сфера задоволення потреб населення в послугах, пов'язаних із відпочинком та змістовним проведенням дозвілля у подорожі [2].

З 1997 року Україна є членом Всесвітньої Туристської організації (ВТО). Але за даними цієї організації за обсягом надходжень від туристичної діяльності Україна не є лідером, отримуючи близько 3 млрд американських доларів, порівняно з такими провідними країнами в цій галузі, як Америка – більше ніж 70 млрд американських доларів, Італія, Франція, Іспанія, Великобританія – близько 20 – 30 млрд американських доларів. Незважаючи на недостатньо активну туристичну діяльність в Україні, ставлення до туризму поступово змінюється на позитивне.

Ставлення до туризму з боку держави змінилось через проведення чемпіонату Євро-2012. Розвиток туризму вважається одним із пріоритетних напрямів розвитку і дієвим засобом виходу з національної економічної кризи. В Україні туризм є соціально важливою формою проведення вільного часу, залучення населення та іноземців до пізнання історично-культурної спадщини України. У зв'язку з цим створено державний комітет із туризму, який повинен сприяти розвитку та діяльності туристичної галузі.

Оскільки позитивний імідж країни сприяє збільшенню кількості іноземних туристів, а збільшення числа іноземців, задоволених міжнародною подорожжю, покращує імідж держави, Україна має здійснити ряд заходів, які б сприяли цьому. Оскільки вигідного геополітичного становища, наявності чудової природи, численних пам'яток і закладів культури, розвиненої інфраструктури замало для створення позитивного іміджу країни, для цього необхідна постійна робота з продукування інформації і, безумовно, ця інформація має бути позитивною. На жаль, Україна практично не використала іміджеві можливості такої резонансної події, як чемпіонат Європи з футболу 2012 року. Перипетії довкола підготовки до нього лише підтверджували вже існуючий образ пострадянської країни. Туристичний імідж країни жодних дивідендів від підготовки до Євро-2012 не отримав [2].

Незважаючи на існуючі кризові явища, які в майбутньому впливатимуть на попит та використання пропозицій на туристичному ринку, експерти прогнозують перспективу подальшого розвитку галузі туризму.

Реалізація державної політики розвитку туризму здійснюється шляхом:

- визначення пріоритетних напрямів туристичної діяльності;
 - відновлення та охорони туристичних ресурсів;
 - залучення громадян до раціонального використання вільного часу;
 - удосконалення нормативно-правової та податкової бази туризму, адаптації її до світових стандартів і контролю за дотриманням законодавства;
 - запровадження пільгових умов для малозабезпечених верств населення;
 - стимулювання інвестицій у туризм і розвиток туристичних ресурсів;
 - гарантії безпеки туристів, захисту їхніх прав, інтересів і майна;
 - організації й розвитку системи наукового забезпечення туризму, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів у сфері туризму;
 - ліцензування туристичної діяльності, стандартизації та сертифікації туристичних послуг;
 - визначення кваліфікаційних вимог до посад фахівців туристичного супроводу тощо;
 - встановлення єдиної системи статистичного обліку та звітності у сфері туризму та курортно-рекреаційного комплексу;
 - розвитку співробітництва із закордонними країнами і міжнародними туристичними організаціями;
 - участі в розробленні та реалізації міжнародних програм розвитку туризму тощо [3].
- Однією з необхідних умов функціонування туристичної індустрії в країні є стабільна політична обстановка. Серед факторів, які впливають на розвиток туризму, слід виділити ті, що пов'язані з політичною, законодавчо-правовою та соціально-економічною ситуацією в країні та світі (рисунок).
- Виділені фактори впливу на туризм в Україні визначають цілі державного регулювання та пріоритетні напрями розвитку туристичного бізнесу, передбачені Законом України "Про туризм".

Рис. Фактори впливу на розвиток індустрії туризму

Основні цілі державного регулювання туристичної діяльності:

соціально-демографічні фактори спрямовані на забезпечення прав громадян на відпочинок, відновлення та зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав;

політичні фактори спрямовані на захист прав і законних інтересів туристів і суб'єктів туристичного бізнесу;

економічні фактори, у свою чергу, спрямовані на відновлення та збереження цілісності туристичних ресурсів України, їх раціональне використання й охорону при плануванні та забудові територій, на яких розміщені об'єкти туристичних відвідувань;

науково технічні фактори, у свою чергу, спрямовані на створення сприятливих умов для вдосконалення та розвитку індустрії туризму, підтримки пріоритетних напрямів туристичної діяльності [4].

Розвиток туристичного бізнесу в Україні відбувається на ринкових засадах, але не знаходиться у "вільному плаванні", бо регулюється державою на основі законодавства, національної політики та індикативного планування всіх видів туризму.

У цілому відзначається поступове становлення ринку туристичних послуг в Україні, у зв'язку зі стабілізацією соціально-економічної ситуації в країні і поліпшенням добробуту населення. Крім того, слід відзначити туристичний потенціал України як для активного відпочинку (гірськолижні курорти, рафтинг), так і для спокійного відпочинку біля моря, що створює підґрунтя для розвитку туризму у країні.

Подальший розвиток туристичної індустрії має ґрунтуватися на нових механізмах господарювання, ефективних організаційно-управлінських структурах, економічній свободі продуцентів туристичного продукту, що в умовах вільної конкуренції забезпечить насичення ринку високоякісними послугами і сприятиме соціально-економічному розвитку країни.

Науковим результатом даного дослідження є уточнення класифікації факторів, що визначають розвиток туристичних послуг в Україні.

Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є розробка раціональних програм розвитку туристичної галузі.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О. О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2003. – 436 с. 2. Заблоцька Р. О. Світовий ринок послуг : підручник / Р. О. Заблоцька. – К. : Знання України, 2003. – 280 с. 3. Онисько М. Б. Міжнародний туризм: світові тенденції та українські реалії [Електронний ресурс] / М. Б. Онисько. – Режим доступу : http://sd.net.ua/2012/05/24/print:page,1,turizm_ukraine-mir.html. 4. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу / Л. П. Дядечко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 224 с. 5. Про туризм : Закон України від 18.11.2003 р. № 1282-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>.